

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

*Збірник присвячений
75-й річниці
Рівненського державного гуманітарного університету*

Наукові записки РДГУ

Випуск 26

Рівне – 2015

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Соммер Ханна - доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор. (м. Жешув)

Степанков Валерій, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Троян Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Фісанов Володимир, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Шугаєва Людмила, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

ISBN 978-617-601-146-0

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 квітня 2010 р.)

***Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.***

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 4 від 28 листопада 2015 р.*

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 31,
історико-соціологічний факультет РДГУ.

ISBN 978-617-601-146-0

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

6. Ростовский Б. Дмитрий Чуковский и македонское национальное самосознание. - М., 1999. – С. 85, 47-48.
7. Смирнова Н.Д. Конфликт в Косово как часть «албанского вопроса», - М, 1999, - С. 79-95.
8. «Дзеркало тижня». № 48 (677), 15 грудня 2007 р.

УДК 94:321.7(437)

Г. Савчук

КОНЦЕПТ «ГУМАННОЇ ДЕМОКРАТІЇ» ТОМАША МАСАРИКА

У статті досліджуються філософські ідеї та основні положення «гуманної демократії» Т.Г. Масарика, що стали фундаментом у будівництві першої Чехословацької республіки.

Ключові слова: Т.Г. Масарик, демократія, гуманізм, Чехословацька республіка.

The article examines philosophical ideas and guidelines of T.G. Masaryk's "humane democracy" that became the foundation of construction of the first Czechoslovak Republic.

Key words: T. G. Masaryk, democracy, humanism, Czechoslovak Republic.

Т. Г. Масарик відомий не тільки як президент першої Чехословацької Республіки, а також як учений-філософ, мораліст, соціолог. Він залишив після себе великий творчий спадок, котрий став предметом численних історичних, філософських, політичних та юридичних досліджень. Його праці, маловідомі виступи та промови стосовно демократії, актуально звучать сьогодні, в той час, коли молоді демократичні держави потребують реформування.

Після закінчення Першої світової війни і відродження Чехословаччини, Масарик був сповнений рішучості на посаді президента продовжувати політику, яка привела до незалежності. Це політика двох головних принципів: демократії і гуманності. Він оцінює їх як боротьбу між абсолютизмом і демократією. В результаті такої боротьби за свободу більшість населення Європи стала проживати поза монархічними системами влади [3].

Т. Г. Масарик в більшій мірі, ніж хто-небудь інший, встановив шлях, по якому Чехословацька республіка рухалась в її внутрішній та зовнішній політиці. В більшій мірі це його заслуга, що Чехословаччина стала демократичною, стабільною і дійсно процвітаючою країною в складні повоєнні роки, коли сусідні країни були вражені до самої основи їх внутрішніми суперечками [8, С. 225]. Своім завданням Масарик вважав розвиток головних принципів якими повинна керуватись у своїй політиці відроджена держава. Тому філософські ідеали Масарика стали фундаментом у будівництві Чехословацької республіки.

Певні аспекти даної розвідки були висвітлені такими дослідниками, як М. Нагорняк, А. Карась, С. Віднянський, Р. Постоловський, О. Кравчук, А. Панов, І. Поп та інші.

Досліджуючи систему поглядів Т. Масарика варто зазначити, що систематичного, комплексного викладу свого вчення він не подав. Філософія демократії Т. Масарика ніколи не була втілена у ґрунтовне наукове дослідження про її суть і зміст [9, С. 63]. Це можна пояснити тим, що Масарик в першу чергу був політиком-практиком, однак його філософські погляди випереджували час. Саме тому, метою цієї статті є аналіз Масариківського поняття демократії.

Ідеї Масарика – це ідеї гуманності і демократії, котрі розглядаються майже в кожній його праці. Гуманістичний світогляд являє собою світогляд поваги до людини, який виступає реальним інструментом реалізації демократії.

В праці «Світова революція» широко викладені погляди з цього приводу. У розділі «Демократія та гуманізм», автор аналізує основні демократичні цінності та засади побудови демократичного суспільства. В Масариковому розумінні демократія «це державна форма сучасного організованого суспільства, сучасного світогляду, сучасної людини; демократія виростає із цілісного погляду на світ і на життя, із нової точки зору, із нового методу» [4, с. 293]. Зміст «сучасного» полягає саме в тому, що демократична республіка заключається не в заміні монарха президентом, а в наявності нових принципів організації суспільного життя.

Не дивлячись на це, Т. Масарик зазначав, що демократія має недоліки і досить таки значні, однак інші державні форми також мають свої вади. Історія розвитку держави вчить нас, що демократія перебуває ще в зародковому стані, адже старі форми розробляли тисячі людей протягом тисячі років [12, с. 273].

Згідно з твердженнями Масарика суть демократії була правильно визначена лозунгом «свобода – рівність – братерство» часів Великої французької революції. Такий модерний демократизм йшов і йде проти аристократії, яка ґрунтується на підпорядкуванні між індивідуумами і соціальними групами [5, с. 529]. Саме поняття «демократія» є *contradictio in adjecto* (має протиріччя у визначенні), оскільки означаючи народовладдя, повинне розумітись як керівництво. «Керівництво, адміністрація – головна річ демократії. Для аристократа ж головна річ – панувати» [1, с. 358]. Для управління і керівництва демократичною державою, крім адміністративних знань та організаційної спритності, необхідні політичне чуття і розуміння куди народ і держава направляються. В цьому полягає відмінність між політиком і громадським діячем [4, с. 285]. Оскільки для демократії важливий не принцип влади, а прагнення до того, щоб «сам народ управляв народом і в ім'я народу», то реалізація такого нового розуміння держави і суспільного ладу пов'язана з труднощами адміністрування. Філософи і політики починаючи з Руссо б'ються над проблемою прямої і посередницької влади та системи управління. Вже Руссо зрозумів, що при великій кількості населення, пряма влада народу в справжньому розумінні неможлива [5, с. 530]. Таким чином, демократія може бути лише непряма, яка реалізується парламентом, вибраним на основі загального виборчого права. Такий парламент повинен розуміти, що його авторитет виходить із права делегування, яке він отримав від своїх виборців.

У розумінні Масарика, антитеза «аристократизм – демократизм» заключається в принципово різному вирішенні проблеми авторитету. Якщо аристократична нерівність є визнанням і втіленням принципу авторитету імператора або церкви, то демократія посилається на такі авторитети, як народ, людство, маси, цивілізація, культура, розвиток і т. ін. Але критично мисляча людина може визнати тільки так званий внутрішній авторитет, авторитет етичний [6, с. 165].

Т. Масарик виходив з того, що всі політичні прагнення повинні виходити з морального розсуду: «Моральною основою всієї політики повинен бути гуманізм, а гуманізм це наша національна програма» [4, с. 308]. Чеська гуманістична програма вимагала національної терпимості в політиці та зрікалася тактики насильства [1, с. 401]. Він зазначав, що без визнання моральних основ держави і політики неможливо керувати жодною державою, оскільки ні одна держава яка порушує людські основи моралі не зможе втриматись. Для Масарика демократія є не лише державною і адміністративною формою, а й поглядом на життя і на світ. Таким чином, перший президент Чехословацької республіки порушив у державно-політичній площині питання про людський вимір демократії, який, на його переконання, може стати надійним бар'єром на шляху нейтралізації будь-яких протиправних та аморальних проявів у державному житті [7, С. 20]. Таку думку підтверджують слова його бесід з К. Чапек: «демократіє є не лише державною формою, не лише тим, що записано в конституціях; демократія – це погляд на життя, що полягає в довірі до людей, у людяності і людяності, а довіря не буває без любові і любові немає без довіря» [11, с. 275].

Демократія була в першу чергу не системою влади та ритуалів, а принципом, який ґрунтується на гуманності: «справжня демократія заснована на любові і повязі до ближнього і до всіх ближніх, є втіленням Божого порядку на землі» [11, с. 275]. Оскільки основний аргумент на користь демократії політик вбачає у вірі в людину та її цінність, можна також говорити про етичну сторону цього поняття.

Фактично усі важливі висновки Т.Г.Масарика щодо використання його теорії етичних цінностей в політичній системі Чехословаччини можуть бути зібрані разом у його базову політичну доктрину. Т.Г. Масарик був переконаний у існуванні прямого, постійного й усюди присутнього зв'язку між ступенем демократичності з одного боку і тією мірою етико-культурних стандартів у окремому суспільстві, які він сприймав як кроки у напрямку досягнення ним гуманістичного ідеалу, з іншого боку. Таким чином, процес демократизації будь-якого суспільства вимагає побудови міцних етичних і культурних основ й не лише на додаток до демократичних політичних організацій, але часто навіть раніше того, як такі організації можуть бути створені. Демократичний спосіб дії є більш складним, ніж будь-який інший, в основному тому, що він значною мірою залежить від якості мислення індивіда та його ставлення до інших. Це змінюється лише поступово, його не можна оминати, прагнучи більш швидкого прогресу. Демократія не діє без достатньої кількості демократів [8, С. 227].

В основу державної і політичної діяльності Масарик покладає морально-етичну поведінку людини, відстоює потребу моральних засад у всіх сферах життя і вважає фальшивим судження про те, що «політична людина» не має перейматися етичними принципами: «Уся розумна і чесна політика – це проведення і зміцнення гуманності всередині і зовні; політику, як і все, що ми робимо, треба послідовно підпорядковувати етичним законам» [11, с. 256]. Саме морально-етичне усвідомлення цінності свободи піднімало людину на боротьбу за незалежність народу. У цьому сенсі Масарик критично ставиться до лібералів, які відкидають «моральну і релігійну основи людського ідеалу». Він вважає, що жодна держава і суспільство не можуть управлятися поза спільним визнанням етичної основи держави і політики [3].

Розгляд демократії в релігійному ключі визначається її етичною основою. Демократизм у нього виступає як антитеологічний і антицерковний, однак в такому розумінні демократія не протиставляється релігії: «Ісусове вчення, вчення любові до ближнього та загальної рівності, не є аристократичним, навпаки. З любові до ближнього, із синівства Божого, як на мене, випливає справжній демократизм» [11, с. 275].

Щоб правильно зрозуміти суть демократії і її протилежності теократії, він досліджує відношення політики до релігії. В результаті таких спостережень, робить висновки, що протестантські країни в більшій мірі сприяють розвитку демократії «протестантизм в більшій мірі сприяє розвитку демократії, ніж католицизм; останній, по суті, аристократичний» [5, с. 541]. В Америці та Англії раніше консолідувався сучасний парламентаризм і конституціоналізм. Поряд з цими країнами та їх колоніями, носіями парламентаризму, у змішаних державах в релігійному відношенні, були протестанти. Хоча і католицькі країни мали конституцію і в багатьох утвердився парламентаризм, демократичний розвиток в них відбувався по-іншому. Демократія у них зміцнилася внаслідок ряду революцій. Політичний розвиток протестантських народів протікав більш спокійно, без стрибків і негараздів, характерних для католицьких країн. Але велика відмінність полягає в тому, що протестанти здійснили політичну революцію одночасно з революцією церковною і релігійною, між тим як в католицьких країнах революції були політичними і, в кращому випадку, сприяли послабленню зв'язку церкви і держави, а на релігію давали всього лише непрямий вплив [5, с. 540-542]. Відмінності між католицизмом і протестантизмом можна також прослідкувати у політичному житті держав. Масарик наводить приклад Англії та США в яких є лише дві великі політичні партії, проте, наявний релігійний і церковний індивідуалізм і суб'єктивізм, який виражений існуванні великої кількості церков та сект [4, с. 305].

Масарик зазначає, що розвиток демократії розпочинається з Реформації, яка також сприяла швидшому й інтенсивнішому економічному розвитку: «Сучасне капіталістичне багатство і підприємництво, сучасне економічне життя характерні скоріше для протестантських країн, ніж для католицьких» [5, с. 540-542]. В такому ракурсі можна провести паралель з ідеями М. Вебера, в якого протестантська етика була поєднана з духом капіталізму, а в Масарика з духом демократії [13, с. 421].

З цієї точки зору впливає, що теократично налаштований аристократ вірить в чудеса, його релігія – це віра в надприродне, і тому він зневажає працю, живе за рахунок примусової праці рабів. Раб теж не відрізняється працьовитістю саме тому, що він раб. Аристократизм і рабство взаємно обумовлені морально і політично [5, с. 531]. Демократія, в свою чергу, вимагає щоб трудились всі.

Для того, щоб ми могли судити, наскільки в тих чи інших умовах можна говорити про рівень розвитку демократії, Т. Масарик подає нам певний перелік критеріїв. Серед критеріїв демократії на перше місце він ставить вільних громадян, які є головними дійовими особами суспільного самоуправління, впорядкування і реформування парламентської системи, спрощення державного і адміністративного апарату, високий фаховий рівень і відповідальність управлінських кадрів, заміна письмових бюрократичних погоджень усними, зміцнення міждержавності як організованої всекультурної співпраці і поділу праці між народами і державами «Істина демократія вимагає від кожного громадянина живої цікавості до громадських справ і держави; як церква вимагає від віруючих живої віри, так демократична держава вимагає від громадян живих політичних інтересів» [4, с. 316]. Отже основою демократії у президента-філософа Т. Масарика виступають вільні громадяни, небайдужі до суспільного життя, які діють свідомо, беруть участь в суспільному самоуправлінні, впливають на нього в тому напрямі, який вони вважають бажаним [6, с. 162]. Без такої цікавості республіка де-факто стає державою аристократичною, бюрократичною, державою меншості [4, с. 316].

Вийшовши за межі панівної у той період ліберальної і соціалістичної традиції, учений запропонував свій варіант відповіді на основне питання демократії, створивши теорію релігійної, гуманістичної за своєю суттю демократії, в якій гармонійно поєднувалася б свобода індивіда і демократична організація соціуму. Політичним ідеалом Т. Масарика було створення держави гуманної демократії, демократії економічної, політичної, соціальної. Він заявляв, що в демократичній республіці не може бути умов для експлуатації людини людиною, одного стану іншим [7, С. 19].

Значною мірою саме завдяки авторитету Т. Масарика Чехословаччина зуміла на відміну від сусідніх країн піти шляхом будівництва демократичної республіки, а не авторитарної системи. Можна сказати, звичайно, що і це був авторитаризм (якщо буквально слідувати значенню слова "авторитет"), але він не використав (або використував у значно меншій мірі) інструменти недемократичного примусу [10, с. 428]. Наголосимо, що Масарик в ході державного будівництва, на засадах гуманізму і демократії, не побоювався наступництва у справах управління, використовуючи старі організаційні форми для вирішення нових завдань. Він не відкидав сформовану ще в Австро-Угорщині адміністрацію, а поступово змінював старі управлінські елементи на нові. Зберігалися і старі структури самоврядування, над якими надбудовувалися нові [2, С. 155].

На думку Масарика, справжньої демократії ще ніде послідовно не здійснено, а всі демократичні держави є лише спробою демократії. Демократичні держави в деякій мірі зберегли в собі багато із режиму з якого вони виникли. На свободі, рівності і братерстві будуть засновані лише справді нові держави [4, с. 283]. Попри це становлення демократії у молодій Чехословацькій республіці Масарик розцінював як значне досягнення [6, с. 167]. Не дивлячись на те, що політик усвідомлював, що столітнє виховання та приклад абсолютистської і династичної Австрії залишили свої сліди, він вірив: «те, що раніше захищалося як ідеал, стане реальністю; хоч це і не буде легкою справою» [4, с. 283].

Отже, Масарикова демократія являє собою збірне поняття, оскільки розуміється автором не лише як форма організації влади та управління. Демократія являє собою сенс політичного та суспільного життя і одночасно є внутрішньою цінністю.

Джерела та література

1. Добріні думки професора Т. Гаррік-Масарика: з нагоди 75 літ життя, 1850-1925 / ред. М. Галаган [та ін.]. – Прага: Український громадський комітет в Ч.С.Р., 1925. – 468 с.
2. Задорожнюк Э. Штрихи к портрету Томаша Гаррига Масарика / Э. Задорожнюк // Новая и новейшая история. – 2012. – № 5. – С. 151-163.

3. Карась А. Людина, суспільство, демократія у поглядах Томаша Масарика / А. Карась // Сучасність. – 2000 – №12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://universum.lviv.ua/archive/journal/2001/kar003.html>
4. Масарик Т.Г. Мировая революция / Т. Г. Масарик; пер. Н. Ф. Мельниковой-Папоушек. – Прага, 1926-1927. – 2 т. – 391 с.
5. Масарик Т.Г. Россия и Европа. Эссе о духовных течениях в России. – Кн. II. – Ч.2. – СПб.: Изд-во Русского Христианского гуманитарного института, 2004. – 720 с.
6. Нагорняк М.М. Національно-державницька концепція Томаша Масарика: Монографія. – К.: Логос, 2009. – 368 с.
7. Нагорняк М. Томаш Масарик про внутрішні проблеми демократичного розвитку / М. Нагорняк // Політ. менеджмент. – 2010. – № 4. – С. 16-24.
8. Постолювський Р.М. Конструювання Т.Г.Масариком політичної традиції «гуманної демократії» в контексті формування демократичних засад чехословацького суспільства в 1918-1938 р.р. / Р.М. Постолювський // Актуал. пробл. вітчизн. та всесвіт. історії: наук. зап. РДГУ. – Рівне: РДГУ, 2008. – Вип. 14. – С. 224-231.
9. Ряболус В. М. Діалог та дискусія як принципи філософії демократії Томаша Гарріга Масарика / В. М. Ряболус // Панорама політологічних студій. - 2012. - Вип. 9. - С. 61-68.
10. Травин Д., Марганя О. Европейская модернизация. – М.: ООО "Издательство АСТ"; СПб: Terra Fantastica, 2004. - 665 с.
11. Чапек К. Бесіди з Томашем Масариком / Карел Чапек; [пер. з чес. Л. Кіцила; післясл. М. Нагорняка].–Львів: Астролябія, 2010.– 464 с.
12. Soukup F. T.G. Masaryk jako politický průkopník, sociální reformátor a president státu. Praha, 1930, - S.320.
13. Šrubař I. Max Weber a Tomáš Garrigue Masaryk. Dvě diagnózy evropských společností na počátku 20. století / I. Šrubař // Sociologický časopis, XXXIV, (4/1998). – S. 417-426.

УДК 93/94(7/8)

Р. Лященко

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В США: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

У статті розглядаються основні етапи створення системи самоврядування в США, англійські традиції та їх безпосередній вплив на розвиток штатного управління; побудова ієрархічних структур в межах округу; вивчається законодавча база США у сфері територіального делегування, аналізується теорія бюрократичного апарату Френка Гуднау і В. Вільсона та надається опис статусу позаштатних територій США.

Ключові слова: департамент, закон Пендлтона, колонія, конгрес, штатно-адміністративна система.

In the article the basic stages of creating a system of government in the USA, British traditions and its immediate impact on the staff management; building of hierarchical structures within the district; study the legislative framework in the field of territorial US delegation, analyzes the theory of bureaucracy by F. Hudnau and B. Wilson; describes the status of freelance USA territories.

Key words: department, Charter law, colony, Congress, Pendlton state-administrative system.

Наприкінці XIX – на поч. XXст. США вийшли на світову арену як одне із найбільш розвинутих і перспективних державних утворень. Зовнішньоекономічні зв'язки країни з кожним роком невпинно зростають, а пріоритети побудови незалежного та демократичного суспільства запозичуються багатьма країнами «третього світу». Істотну перевагу в успішному завоюванні державою зовнішнього простору надає стабільний внутрішній механізм управління, що забезпечує правильний розподіл ресурсів між владними структурами та визначає напрямки розвитку держави у світовому контексті.

Активною розробкою даної тематики займалися провідні американські науковці, серед яких варто зазначити Р. Ніколса, К. Ван Вудворда, Р. Хофстедтера, роботи яких присвячені традиціям адміністрування в США. Поряд з цим, М. Шлезінгер-молодший, Д. Перкінс, С. Беміт та європейські науковці Ж. де Шабре, Р. Анрі, К. фон Клаузевіц, С. Штейнметц займалися вивченням історії створення американських конституцій та дослідженням їх структури. Історіографічний опис теми охоплює також й роботи радянських авторів: І.П. Дементьєва, М.Н. Захарова, Р.Ф. Іванова, Г.П. Куропятника.

Штатно-адміністративний устрій США має глибоку традицію й бере свої початки з колоніального періоду. Основою становлення адміністративної системи Сполучених Штатів Америки були англійські традиції у сфері державного управління. Велике значення в цьому аспекті мав колоніальний період (1492-1776 рр.), який сформував подальшу історію практики управління та принципи адміністрування США.

Вирішальну роль в управлінні справами північноамериканських колоній відігравали губернатори, які призначалися радами торгових компаній, власниками колоній або англійським монархом. Права губернаторів були дуже широкими і підкріплювалися реальною можливістю застосовувати силу [4, с. 56].

Характер управління в різних колоніях багато в чому залежав від волі осіб та компаній, що володіли правами згідно з королівською хартією. Управління південними територіями в основному було засноване на верховенстві адміністративної влади губернаторів над легіслатурами, а в Новій Англії та деяких інших територіях представницькі органи наділялися значними повноваженнями.

Істотним фактором, що вплинув на формування американської системи управління, була революційна боротьба за звільнення колоній від англійського панування. Війна за незалежність продовжувалася до 1783 р. і закінчилася перемогою колоністів. У 1787 р. була прийнята Конституція США, а в 1791 р. – «Білль про права», який істотно обмежив повноваження уряду відносно громадян. «Дух свободи», принесений в Америку переселенцями-англійцями, втілювався у створенні в процесі боротьби з колоніальними властями комітетів безпеки (по суті – органів політичної влади). Пізніше стан влади в США характеризувався демократичними засадами в управлінні суспільством та державою. У 1860-х рр. суперечності між рабовласницькими південними і промисловими північними штатами призвели до початку чотирирічної громадянської війни. Перемога північних штатів врятувала країну від розколу і привела до заборони рабства в США [1, с. 66].

Упродовж XVIII–XIXст. у США почався процес формування національних бюрократичних структур. У цей період відбулися важливі зміни в адміністративно-державному апараті управління. У всіх ланках управлінських структур від верху до низу введено систематичний поділ праці. При цьому в державі склалася ієрархія установ і посад, що передбачала підпорядкування нижчих ланок адміністрації вищим, а всіх чиновників – главі держави. Згодом систематичний та ієрархічний поділи праці між різними галузями державного управління було закріплено в законодавстві, що детально регламентувало функції і компетенцію окремих державних служб і установ, а також обов'язки всіх чиновників. Такі заходи мали на меті посилення контролю над діяльністю вищих урядових структур.

Централізована перебудова державної служби викликала збільшення чисельності чиновництва та зміну його якісного складу. Поряд з цим постійно зростала кількість чиновників нижчих розрядів, які повинні були обслуговувати сам процес діловодства в установах і забезпечувати безперерйне функціонування всіх ланок державної машини [2, с. 56]. Поступово на зміну ієрархії чинів вводилася система верховенства, що передбачала відбір на посади залежно від особистої вислуги і знань людини, її професійної кваліфікації. Введення постійної грошової платні для всіх категорій чиновників посилювало їх залежність від державної влади.

З М І С Т

РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Ю.Візітвіч ФРАНЦУЗИ В УКРАЇНІ: ФРАГМЕНТИ ІСТОРІЇ	3
Н.Озерянский ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНА СРЕДНЕГО ПОДНЕСТРОВЬЯ И ВЕРХНЕГО ПРУТА В XII-XV СТ. И ВЛИЯНИЕ ВНУТРЕННИХ ФАКТОРОВ	6
І.Синяк РІЗНОВИДИ ЗАСВІДЧУВАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ДІЛОВОДСТВІ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО НИЗОВОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ	8
Р.Шеретюк ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ САМОДЕРЖАВНО-СИНОДАЛЬНИХ СТРУКТУР В ПЕРШІ РОКИ ПІСЛЯ «ВОЗЗ'ЄДНАННЯ» ГРЕКО-УНІАТИВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ І БІЛОРУСІ З РОСІЙСЬКОЮ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ 1839 Р.	12
І.Рудянин УЧАСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ДУХОВЕНСТВА У РОБОТІ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» 1868-1914 РР.	15
П.Леснича ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ТОВАРИСТВ У ВОЛИНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	17
С. Мартинчук ОСНОВНІ ПРОМИСЛОВІ ЗАКЛАДИ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	20
В. Мишков СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ ВІДРОДЖЕННЯ ЕСХАТОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОГО СТАРООБРЯДНИЦТВА В ХХ-ХХІ СТОЛІТТІ	22
Т. Герасимов ЗАГОСТРЕННЯ ОПАЛЮВАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В МІСТАХ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ В 1914 – 1917 РР.	24
Н.Щавлинский ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БЕЛОРУССКОГО ОБЩЕСТВА «ГАЙ» В ОДЕССЕ В 1917-1918 ГГ.	26
М.Марек OBRONA LWOVA, A CZYN LISTOPADOWY – STOSUNKI POLSKO-UKRAIŃSKIE W CZASIE WALK LISTOPADOWYCH 1918R	28
О.Вітюк СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МОГИЛІВСЬКОГО ПОВІТУ В ДОБУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914 – ЛЮТИЙ 1917 РР.)	30
Р.Давидюк ВОЛОДИМИР ОСКІЛКО ЯК ВИРАЗНИК НАСТРОЇВ УЕНЕРІВСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ НА ВОЛИНІ	33
Л.Стафеева УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ В РОКИ РЕПРЕСІЙ 20-30-Х РР. ХХ СТ.	36
О.Мазурок ЗЛОЧИНИ УЧАСНИКІВ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ ПРОТИ ЖІНОК ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	38
І.Музика РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА»	40
Б.Паска ІДЕЇ УКРАЇНОЦЕНТРИЗМУ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ В ПУБЛІЦИСТИЦІ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	44
О.Ворон РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ	47
В.Докаш ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА (НА ПРИКЛАДІ БУКОВИНИ)	50
Ю.Літнік ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЮВАННЯ ПОМІСНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	53
С.Жилиук РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ЕКСПЕРТИЗИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНО-ЦЕРКОВНОЇ СИТУАЦІЇ В СИСТЕМІ МІФОЛОГЕМ	56

<i>О.Пальчевська</i> ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-СМИСЛОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ	60
<i>О.Заворотній</i> БЕРЕСТЕЦЬКА СІЧА	63

РОЗДІ 2. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>О.Озимчук</i> «ВЕЛИКЕ ШЕВОШЕ» 1355 РОКУ ЧОРНОГО ПРИНЦА: ГАСКОНСЬКИЙ АСПЕКТ	78
<i>А.Блануца</i> МІСЦЕВІ УРЯДНИКИ У СУДОВИХ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВАХ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ У ПЕРІОД ДІЇ ПЕРШОГО ЛИТОВСЬКОГО СТАТУТУ	81
<i>В. Константинов</i> ВЛИЯНИЕ КАЗАЦКО-ТАТАРСКИХ НАБЕГОВ НА СОСТОЯНИЕ МОЛДАВСКОГО КНЯЖЕСТВА ВО ВРЕМЕНА ПРАВЛЕНИЯ ШТЕФАНА ТОМШЫ II	82
<i>О.Левак</i> ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФРАНЦУЗЬКОГО АБСОЛЮТИЗМУ ПЕРІОДУ УРЯДУВАННЯ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА КАРДИНАЛА МАЗАРІНІ (40-50 РР. XVII СТ.)	86
<i>В.Ціватий</i> ВІДЕНСЬКИЙ КОНГРЕС (1814-1815 рр.): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТА ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНІ ЗДОБУТКИ ДОБИ РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ (ПОГЛЯД ІЗ ХХІ СТОЛІТТЯ)	89
<i>В.Кравчук</i> О.Х. БЕНКЕНДОРФ НА ЧОЛІ ТРЕТЬОГО ВІДДІЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ЙОГО ІМПЕРАТОРСЬКОЇ ВЕЛИЧНОСТІ КАНЦЕЛЯРІЇ	92
<i>Д.Шрестха</i> ГЕНЕРАЛ ДЖОРДЖ ПАТТОН – ВИЗВОЛИТЕЛЬ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ	94
<i>Л.Валюх</i> БРИТАНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ КОЛА ТА ПРОБЛЕМИ АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ У СХІДНІЙ АФРИЦІ (80 – ТІ РОКИ XIX СТ.)	97
<i>С.Косяк</i> ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛЬНОГО РУХУ (КІНЕЦЬ 80-х РОКІВ XIX СТ.)	100
<i>Н.Плюта</i> ПОЗИЦІЯ ПРАВЛЯЧИХ КІЛ І ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В КОНТЕКСТІ ФРАНКО-АНГЛІЙСЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ	102
<i>М.Стадніцька</i> ОСОБЛИВОСТІ ФЕМІНІЗМУ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РУХУ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У XIX СТОЛІТТІ	106
<i>В.Табунов</i> ПОЗИЦІЯ ЕПИСКОПАТА БЕЛОРУССКИХ ЗЕМЕЛЬ О РЕФОРМИРОВАНИИ СИСТЕМЫ ЕПАРХИАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ В ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ НАЧАЛА XX СТОЛЕТИЯ	107
<i>В.Черній, А.Черній</i> «СЛОВ'ЯНСЬКІ» БАЛКАНИ: ТЕРИТОРІАЛЬНІ КОЛІЗІЇ	110
<i>Г.Савчук</i> КОНЦЕПТ «ГУМАННОЇ ДЕМОКРАТІЇ» ТОМАША МАСАРИКА	112
<i>Р.Ляшенко</i> ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В США: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	114
<i>В.Вавуліч</i> РОСІЙСЬКО-СЕРБСЬКІ ВОЄННІ ВІДНОСИНИ НА ПЕРШОМУ ЕТАПІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1915 РОКІВ)	116
<i>М.Глібіщук</i> ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО АПАРАТУ НА БІЛОМУ ПІВДНІ У 1918 Р.	118
<i>С.Боголейша</i> БЕЛОРУССКИЙ ВОПРОС В СРЕДНЕЙ ЛИТВЕ 1920-1922 гг.	121
<i>А.Кукса</i> СОЗДАНИЕ ПЕРВОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА И ПРОБЛЕМЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ В БЕЛАРУСИ В 1920-1925 ГГ.	123
<i>О.Тук</i> ДІЯЛЬНІСТЬ КУ-КЛУКС-КЛАНУ 1920-Х РР.: КОЛІР ШКІРИ ЛЮДИНИ ЯК КАТАЛІЗАТОР ЗЛОЧИННОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ	126

Ю.Тимошенко ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРВОНОГО СПОРТИВНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ В ЄВРОПІ	127
І.Гураль УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЕТНОКОНФЕСІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯШШІ	130
Т.Кузьма СПАЛЕННЯ КНИГ В НАЦИСТСЬКИЙ НІМЕЧЧИНІ ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ НІМЦІВ	133
Г.Невинна ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ КРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ФІНЛЯНДІЇ У 1930-Х РОКАХ	136
Ю.Терешко ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДСТВА РОСІЙСЬКО-РАДЯНСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО РЕЖИМУ (30-40-ВІ РР. ХХ СТ.) ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ПОЛІТИКУ ПУТІНСЬКОЇ РОСІЇ. ЧАСТИНА 1	138
П.Савчук 1941: ПОЧАТОК НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (РЕТРОСПЕКЦІЯ ВІЙНИ)	141
Ю.Карповець ГОЛОД, ХВОРОБИ І СМЕРТНІСТЬ ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ В РОКИ БЛОКАДИ ЛЕНІНГРАДУ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБИГАННЯ ВТРАТ	143
Р.Постоловський ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 50-Х – 60-Х РОКІВ ХХ СТ.: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ	147
І.Філіпчук О. ШИК: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ»	150
Р.Сіромський ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ РСР У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ КАНАДИ (1960–1970-ті роки)	153
А.Малярчук ПРОБЛЕМИ РОЗКОЛУ ВСЕСОЮЗНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У 60 РОКАХ ХХ СТ.	156
А.Слесаренко «ВИШУКАНО НЕОТЕСАНИЙ ЗВУК»*: З ІСТОРІЇ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ МУЗИКИ 70-80-Х РОКІВ ХХ СТ. В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ	159
В.Максимчук ПОНТИФІКАТ ІВАНА ПАВЛА ІІ: ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ТА ВИЗНАЧАЛЬНІ РИСИ	161
Д.Довгаль ГЕНОЦИД У РУАНДІ: ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕНОГО ЗЛОДІЙСТВА	162
Т.Опанасюк ФЕНОМЕН ОБ'ЄДНАНОЇ ОПОЗИЦІЇ У РОСІЇ В 1990-ТІ РОКИ	164
В.Дуляницький ГЕОПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В СВІТІ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ	167
А.Грубінко АТЛАНТИЗМ ЯК ПРИНЦИП І ФАКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ	168
І.Мартинчук СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В 1993-2004 РР. В КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ	171
Б.Сипко ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ ІМАМІВ ФРАНЦІЇ НА ЗЛАМІ ХХ – ХХІ ст.	174
О.Мельничук НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА БАВАРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	177
М.Урбан МІСЦЯ ПАМ'ЯТІ ЯК ФАКТОР МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВЗАЄМИН ТА КОНФЛІКТІВ: КАЗУС ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ	180
О.Будько КРИЗА СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЙ БЕЗПЕКИ: НОВІТНІ ПІДХОДИ У МИРОТВОРЧОСТІ	184
О.Полюхович «ТЯГАР БІЛОЇ ЛЮДИНИ» В ХХІ СТ.: МАЗОХІЗМ ЧИ СПОКУТУВАННЯ ВИНИ?!	188
В.Дубей, В.Маліченко МІЖНАРОДНІ АВТОМОБІЛЬНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ВИКЛИКИ ЧАСУ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ НА НИХ	190

В.Космина РЕЦЕПЦІЇ ЧУЖИХ КУЛЬТУРНИХ НАДБАНЬ У КОНТАКТАХ МІЖ ЦИВІЛІЗАЦІЯМИ (СИСТЕМНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)	193
В.Бутинський РЕЛІГІЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН	198
Т.Шамсутдинова-Лебедюк БАГАТОЖЕНСТВО ТА ІСЛАМ	199

РОЗДІЛ 3 ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

М.Федоришин ФЕНОМЕН ЛІТОПИСНОЇ ПЕРЕСОПНИЦІ В КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ	202
І.Кирилюк ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ДОРОГОБУЖА	206
Л.Бородинська ЦЕРКВА ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ	207
М.Василишин ДОКУМЕНТИ ПАЛАЦУ ГРАФІВ ПОТОЦЬКИХ У КРИСТИНОПОЛІ-ЧЕРВОНОГРАДІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН	211
Ю.Войчун ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧЕСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.	212
І.Мілясевич ЖУРНАЛ «ВОЛЫНСКИЕ ЕПАРХИАЛЬНЫЕ ВЕДОМОСТИ» (КРЕМЕНЕЦЬКИЙ ПЕРІОД): НЕВІДОМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ	215
П.Мачелюк ДЕТЕРМІНАНТИ ЧЕСЬКОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ВОЛИНІ	218
Г.Рачковський РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ РІВНЕНСЬКОГО ПОВІТУ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	220
К.Яремко КИЇВСЬКЕ ОХОРОННЕ ВІДДІЛЕННЯ В 1903-1905 РОКАХ (ЗА МЕМУАРАМИ ОЛЕКСАНДРА СПРИДОВИЧА)	222
Н.Кінд-Войтюк МУЗЕЙНА ПОЛІТИКА ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У М. ЛУЦЬКУ У 1920-Х-1930-Х РОКАХ	225
В.Доброчинська РІВНЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ – ОСЕРЕДОК ПЛАСТОВОГО РУХУ НА ВОЛИНІ (1923–1930 РР.)	228
А.Сорокун ПОЛЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА ВОЛИНІ У ВИСВІТЛЕННІ ПЕРІОДИЧНОГО ЖУРНАЛУ «УКРАЇНСЬКА НИВА» 1926-1936 РР.	231
А.Жив'юк «КУРКУЛЬ» ТА «ІНДУСИ» ПРОТИ КОЛГОСПІВ: ЗАВЕРШЕННЯ СУЦІЛЬНОЇ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ НА РІВНЕНЩИНІ	234
Н.Мащенко ШКОЛИ ДЛЯ МОЛОДІ НА РОВЕНЩИНІ В ПОВОСННИЙ ЧАС	238
Л.Шугаєва РЕЛІГІЄЗНАВЧО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА ІУРОДСТВА У СХІДНІЙ І ЗАХІДНІЙ ХРИСТІЯНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ	241
І.Булига ВІРУЮЧИЙ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ВОЛИНСЬКОГО РЕГІОНУ (40–80-ТІ РР. ХХ СТ.)	243
В.Закревський КРАЄЗНАВЧІ СТЕЖИНИ І. Г. ПАЩУКА (1938–2013) – ДОСЛІДНИКА РІВНЕНЩИНІ	245
В.Сивак НАРОДНІ МЕБЛІ У СЕЛЯНСЬКОМУ ЖИТЛІ СЕРЕДНЬОГО ПОЛІССЯ КІН. ХІХ – СЕРЕДИНИ ХХ СТ.: ПОЛИЦЯ, МИСНИК	247
А.Зюбровський ПІКНА ДІЖА У НАРОДНІЙ КУЛЬТУРІ ПОВСЯКДЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО РЕГІОНУ: ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ	252

РОЗДІЛ 4 ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

<i>А.Пословська</i> ІСТОРІЯ ВОЛИНИ РИМСЬКОГО ЧАСУ ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ (АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ)	258
<i>А.Малов</i> ПОЛК ВОЕВОДЫ ГРИГОРИЯ ЛЕОНТЬЕВИЧА ВАЛУЕВА НА НЕВЕЛЕ В 122 (1613/14) ГОДУ: СПИСОК И ВЕРСТАНІЕ	260
<i>Д.Вацук</i> ЛИТОВСЬКА ДОБА НА ПОДІЛЛІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ЮХИМА СПІНСЬКОГО	268
<i>І.Гілевич</i> З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО ЖИТЛОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО БУДІВНИЦТВА ВОЛИНЯН УПРОДОВЖ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.	269
<i>Р.Тарнавський</i> ГОЩАНЩИНА 1930–1940-х РОКІВ У СПОГАДАХ ПРОФЕСОРА СТЕПАНА АРСЕНТІЙОВИЧА МАКАРЧУКА	273
<i>І.Петрович</i> ІСТОРІЯ МІСТА ВОЛОДИМИРА У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ	276
<i>С.Грипич, Г.Семенюк</i> ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ФОНДУ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ	278
<i>Ю.Бойко, О.Березовська, І.Шарабанова</i> СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН НАН УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ	282
<i>С.Старовойт</i> НОВІ ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ НАУКИ: АРХІВ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ А.О.ЛЕБЕДЄВА У ФОНДАХ ІНСТИТУТУ АРХІВОЗНАВСТВА НБУВ	287
<i>І.Хромова</i> ІКОНОГРАФІЯ У НУМІЗМАТИЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ	289
<i>В.Божанов</i> ИСТОРИЯ: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ МЕТОДОЛОГИИ	291

РОЗДІЛ 5 РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

<i>Л.Шугасва</i> ПОСІБНИК, ЯКИЙ СЛУГУВАТИМЕ ЛЮДЯМ Сторінками історії: Рівненський державний гуманітарний університет у книгах та періодичних виданнях : наук.-допом. бібліогр. посіб. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка : уклад.: С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова, Л. В. Ковальчук, Л. С. Кушка. – Рівне : РДГУ, 2015. – 490 с.	294
<i>Л.Галуха</i> ВИКОРИСТАННЯ РОСІЄЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНФЕСІЙНОГО ПИТАННЯ У ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ З РІЧЧЮ ПОСПОЛИТОЮ (Рец.: Шеретюк В. Українське дисидентське питання в політичних відносинах Росії і Речі Посполитої (кінець XVII–XVIII ст.) / Валерій Шеретюк. – Рівне : О. Зень [вид.], 2015. – 223 с. : іл.)	295
<i>Л.Галуха, Л.Бородинська</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ЕМІГРАНТІВ У ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ МІЖВОСННОЇ ПОЛЬЩІ (Рец.: Давидюк Р. П. З поляками за Україну: Наддніпрянська еміграція в суспільно-політичному житті міжвоснної Волині. Монографічне видання / Р.П.Давидюк. – Рівне : ПП ДМ, 2014. – 174 с.)	296
<i>Л.Галуха</i> ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ (Рец.: Бородинська Ліна. З думкою про майбутнє. Історія церкви євангельських християн-баптистів у м. Костополі (з нагоди 90-річчя) / Ліна Бородинська. – Рівне: Дятлик М., 2015. – 62 с.; іл.	297
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	298
ЗМІСТ	301

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Випуск 26

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Вікторія Кравчук, Владислав Самсонюк**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 1.12.2015 р. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7.

Видавець О. Зень вул. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022
0-362-24-45-09; 068-0250674
olegzen@ukr.net

Віддруковано засобами різнографічного друку
ПП Самборський І.О.
вул. Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015